

OBCHODNÍ VEDENÍ KAPITÁLOVÉ SPOLEČNOSTI V ČESKO-SLOVENSKÉM PRÁVU A ČESKO-SLOVENSKY¹

BUSINESS MANAGEMENT OF THE CAPITAL COMPANY IN CZECH-SLOVAK LAW AND CZECH-SLOVAK

Petr Tomášek² - Monika Némethová³

<https://doi.org/10.24040/pros.07.05.2021.ssp.312-323>

Abstrakt

Autoři se v příspěvku zabývají kompetencí statutárního orgánu kapitálové společnosti v oblasti podnikatelského rozhodování. Na pozadí české a slovenské doktríny i judikatury rozebírají obsahový význam kompetence k podnikatelskému rozhodování a zabývají se možnostmi valné hromady do podnikatelského rozhodování zasahovat prostřednictvím jí stanovených zásad a pokynů. V závěru dospívají k názoru, že obsah klíčové kompetence statutárního orgánu je v obou jurisdikcích podobný, přestože slovenská úprava (na rozdíl od české) užívá pojmu obchodního vedení pouze ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným; stejně tak je v obou jurisdikcích obdobné odlišování podnikatelského rozhodování a zastupování kapitálové společnosti. Oba právní řády se naopak liší co do výslovného zákazu ovlivňovat podnikatelské rozhodování prostřednictvím konkrétních pokynů.

Klíčové slová

Kapitálová obchodní společnost. Statutární orgán. Obchodní vedení. Valná hromada.

Abstract

The authors deal with the competence of the statutory body of a capital company in the field of business decision-making. In the background of Czech and Slovak doctrine and case law, they discuss the content meaning of competence in business decision-making and deal with the possibilities of the General Meeting to intervene in business decision-making through its established principles and guidelines. In conclusion, they come to the conclusion that the opinion of the key competence of the statutory body is similar in both jurisdictions, although the Slovak legislation (unlike the Czech) uses the term business management only in relation to a limited liability company; in the same way, the distinction between business decisions and the representation of a capital company is similar in both jurisdictions. On the contrary, the two legal systems differ in terms of the explicit prohibition on influencing business decisions through specific guidelines.

¹ Tento článek vznikl za podpory programu Univerzity Karlovy Progres Q03 – Soukromé právo a výzvy dneška.

² JUDr. Petr Tomášek, odborní asistent, katedra obchodního práva, Právnická fakulta UK, Praha

³ JUDr. Monika Némethová, PhD., odborná asistentka, katedra obchodního a finančního práva, Právnická fakulta UMB, Banská Bystrica

Keywords

Capital company. Statutory body. Business management. General meeting.

Úvod

Právní úpravy napříč různými jurisdikcemi zpravidla rozlišují tři typy orgánů obchodní společnosti – nejvyšší, statutární a kontrolní. Pozici výkonného orgánu společnosti zaujímá orgán statutární.⁴ Jemu zpravidla náleží řízení každodenní činnosti společnosti jako je např. obchodní rozhodování, uzavírání smluv či řízení zaměstnanců společnosti.

V poměrech – v praxi nejoblíbenějších – kapitálových společnostích může být členem statutárního orgánu společnosti i jiná osoba než společník. Tato praktická konstrukce však s sebou nese potřebu vyjasnit, jaký je vzájemný vztah členů statutárního orgánu a právě společníků, resp. valné hromady jako formalizovaného shromáždění všech společníků. Jde zejména o rozdělení kompetencí mezi oba orgány a o určení, v jaké míře může nejvyšší orgán do kompetencí statutárního orgánu případně zasahovat svými pokyny.

Jednotlivé právní řády přistupují k formulování vzájemného vztahu různě. Tradičně vstřícná je britská úprava, jež vychází z přesvědčení, že konkrétní rozdělení kompetencí je vnitřní věcí společnosti, do níž nemá být zasahováno kogentními normami.⁵ České právo – i vlivem historického vývoje – tuto benevolentnost z větší části postrádá, zatímco slovenské právo „stojí mezi“ jurisdikcí britskou a českou.

Cílem tohoto příspěvku je proto předestřít základní teze, z nichž česká a slovenská právní úprava vycházejí.

1. Obchodní vedení v českém právu

1.1 Vymezení obchodního vedení

Klíčovou kompetenci v oblasti podnikatelského rozhodování nazývá český zákonodárce obchodním vedením, které v poměrech obou kapitálových společností svěřuje

⁴ Obdobně bývá statutární orgán místy označován za „vrcholný řídicí orgán“ společnosti – např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

⁵ Srov. např. DIGNAM, A. - LOWRY, J.: *Company Law*. 8th ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2014, s. 290.

statutárnému orgánu, tedy jednatelům společnosti s ručením omezeným a představenstvu akciové společnosti.⁶ Bližší vymezení obchodního vedení se ze zákona nepodává, a proto je ponecháno na doktríně a zejména judikatuře.

Nejvyšší správní soud ČR obchodní vedení vymezil jako „*průběžnou pravidelnou správu záležitostí společnosti a jejího podniku, tzn. rozhodování o organizačních, technických, obchodních, personálních, finančních aj. otázkách běžného života*“.⁷ Obdobně pak i Nejvyšší soud ČR uzavřel, že obchodní vedení zpravidla zahrnuje „*organizaci a řízení podniku, který náleží společnosti, řízení zaměstnanců, rozhodování o provozních záležitostech, tj. např. zásobování, odbytu, reklama, vedení účetnictví*“.⁸

V konkrétnějších obrysech tak do obchodního vedení spadá rozhodování o tom, který majetek společnost nabude a který naopak prodá, rozhodování o mnohých zaměstnaneckých otázkách (od náborem zaměstnanců po jejich úkolování, odměňování i vzdělávání), ale také navazování a udržování dobrých vztahů se zákazníky, jakož i administrativní práce spočívající v jednání se soudy.⁹

Z posledního se podává, že obchodní vedení není kompetencí směřující výlučně dovnitř společnosti. Přesto lze mít jeho vnitřní povahu za relativně převažující. Je tomu tak proto, že judikatura důsledně rozlišuje mezi obchodním vedením a další stěžejní kompetencí statutárního orgánu – zastupováním společnosti. Toto rozlišení lze ilustrovat např. na rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003. V něm se Nejvyšší soud ČR zabýval situací, kdy jeden z jednatelů společnosti s ručením omezeným prodal nemovitost ve vlastnictví společnosti třetí osobě, aniž by uzavřenou smlouvu konzultoval s ostatními jednatelem společnosti. Společnost se následně u soudu domáhala neplatnosti uzavřené smlouvy, která podle jejího názoru měla plynout ze skutečnosti, že o prodeji nemovitosti nebylo rozhodnuto většinou jednatelů. Nejvyšší soud ČR však argumentaci společnosti nepřisvědčil, když zdůraznil, že obchodní vedení není totéž co zastupování společnosti. Zatímco k přijetí rozhodnutí o obchodním vedení (v daném případě

⁶⁶ Ustanovení § 195 odst. 1 a § 435 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. o. k.“ či v kontextu též jen „zákon“).

⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003. S návazností na něj pak i např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006, či ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 738/2016.

⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010, ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015, ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015, či usnesení téhož soudu ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011. Relativně komplexním a obchodní vedení shrnujícím je pak nedávný rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

tedy rozhodnutí o tom, že nemovitost bude prodána) je třeba souhlasu většiny členů statutárního orgánu, k samotnému prodeji (tedy k uzavření příslušné kupní smlouvy) je oprávněn každý ze členů statutárního orgánu samostatně.¹⁰

Důvod tohoto rozlišování je nasnadě. Třetí osoby jednající se společností si mohou (nahlédnutím do veřejně přístupného obchodního rejstříku) nanejvýš ověřit, kteří ze členů statutárního orgánu jsou oprávněni společnost zastupovat a zda – v případě více členů statutárního orgánu – tak může činit každý člen samostatně, anebo společnost musí být zastoupena více členy společně. V případě přípustného samostatného jednání člena statutárního orgánu však již třetí osoby nemohou vědět, zda takto jednající člen statutárního orgánu uzavření smlouvy s ostatními členy předem konzultoval a zda mu její tito odsouhlasili. Ostatně právě proto § 162 obč. zák. dnes již výslovně stanoví, že „*zastupuje-li právnickou osobu člen jejího orgánu způsobem zapsaným do veřejného rejstříku, nelze namítat, že právnická osoba nepřijala potřebné usnesení*“.

1.2 Ovlivňování obchodního vedení ze strany valné hromady

V poměrech obou kapitálových společností český zákonodárce stanoví, že nikdo není oprávněn udělovat statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního vedení.¹¹ Z tohoto pravidla zná zákonodárce jen dvě výjimky – i) situaci, kdy statutární orgán o udělení pokynu sám požádá (§ 51 odst. 2 z. o. k.¹²), a ii) udělování pokynů v rámci podnikatelského seskupení

¹⁰ To platí za situace, kdy zakladatelské právní jednání společnosti (společenská smlouva, stanovy či zakladatelská listina) nevyžaduje společné zastoupení více členy statutárního orgánu. Jen tehdy platí, že každý člen statutárního orgánu je oprávněn společnost zastupovat (při právních jednání se třetími osobami) ve všech záležitostech samostatně. Srov. § 164 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“).

¹¹ Ustanovení § 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 z. o. k. *in fine*.

¹² Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016, se přitom podává, že i v případě těchto tzv. vyžádaných pokynů musí člen statutárního orgánu postupovat s péčí řádného hospodáře. Konkrétně tak Nejvyšší soud ČR uzavřel: „*Jestliže představenstvo společnosti navrhuje valné hromadě, aby přijala určité usnesení, jímž se následně bude představenstvo řídit (jež bude „realizovat“), jsou jeho členové povinni postupovat v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře (viz výše) již při svolávání valné hromady, při formulování návrhu usnesení, jež má valná hromada přijmout, jakož i při poskytování všech relevantních informací akcionářům tak, aby mohli na valné hromadě rozhodovat s dostatečnou znalostí věci a při vědomí výhod, nevýhod a rizik spojených s (představenstvem navrhaným) usnesením valné hromady. Nepostupují-li tak a valné hromadě navrhnou usnesení, o němž ví či musí vědět (kdyby jednali s péčí řádného hospodáře), že je pro společnost nevýhodné (že není v jejím zájmu) a může jí způsobit újmu, zásadně porušují povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a odpovídají společnosti za jí způsobenou újmu realizací takového usnesení valné hromady stejně, jako kdyby zde žádného pokynu nebylo.*“

koncernové kvality (§ 81 odst. 1 z. o. k.¹³). Štenglová proto v poměrech akciové společnosti konstatuje, že zákonná úprava zajišťuje členům představenstva „*vysokou míru nezávislosti při výkonu obchodního vedení. To logicky odpovídá míře jejich odpovědnosti za výkon funkce. Mají-li členové představenstva zajišťovat obchodní vedení s péčí řádného hospodáře, nelze je omezovat příkazy či zákazy třeba i nejvyššího orgánu společnosti.*“¹⁴ Přesto, i mimo specifické případy uvedených výjimek, se můžeme setkat s nástroji, které valné hromadě umožňují obchodní vedení různým způsobem ovlivňovat.

Prvním z těchto nástrojů je oprávnění valné hromady stanovovat zásady, jimiž se má statutární orgán při své činnosti řídit (§ 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 z. o. k.). Zásady obchodního vedení odlišuje od pokynů jejich obecnější charakter. Jak dovodila judikatura, zásady by neměly bezprostředně zasahovat do obchodního vedení, i když se jej v dlouhodobém horizontu také týkají. Může jít např. o stanovení „*zásad dlouhodobé investiční politiky, popř. směru jakým se společnost bude vyvíjet, či naopak jaké významné aktivity společnost utlumí či zcela zruší apod.*“¹⁵

V praxi se vedle těchto dlouhodobých podnikatelských záměrů vyskytují např. zásady nakládání s volnými finančními prostředky či obecná pravidla pro odměňování zaměstnanců. V případě odměňování zaměstnanců tak sice valná hromada nemůže stanovit, jakou konkrétní výši odměny má který zaměstnanec za svoji práci obdržet (jednalo by se o konkrétní, a tedy nepřipustný pokyn do obchodního vedení), ale může např. určit, jaká má být celková výše odměn (např. v návaznosti na finanční i nefinanční kritéria) či jaký má být celkový poměr fixních a variabilních odměn, a ponechat již na představenstvu, jak s touto obecnou instrukcí naloží v konkrétních případech. Ani v případě uvedených zásad však není statutární orgán

¹³ Podle § 81 odst. 1 z. o. k. platí, že „*orgán řídicí osoby může udělovat orgánům řízené osoby pokyny týkající se obchodního vedení, jsou-li v zájmu koncernu*“. Z § 81 odst. 2 a § 72 odst. 1 a 2 z. o. k. pak vyplývá, že řídicí osoba může udělit řízené osobě i nevýhodný pokyn týkající se obchodního vedení, přičemž člen statutárního orgánu řízené společnosti se zproští odpovědnosti za realizaci nevýhodného pokynu, pokud prokáže, že mohl rozumně předpokládat, že tato újma bude vyrovnána přiměřeným protiplněním nebo jinými prokazatelnými výhodami plynoucími z členství v koncernu. To v praxi znamená, že není nezbytně nutné, aby řídicí společnost nahradila řízené společnosti každou újmu způsobenou nevýhodným pokynem, pokud bude prokázáno, že ze samotného členství v koncernu vznikají řízené společnosti výhody, které tuto újmu kompenzují. Těmito výhodami může být např. lepší postavení při vyjednávání o úvěrovém financování řízené společnosti či výhody spočívající v levnějších nákupech potřebného zboží i služeb. Srov. také ČECH, P. - ŠUK, P.: Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní). Praha: BOVA POLYGON, 2016, s. 230.

¹⁴ ŠTENGLOVÁ, I. In ŠTENGLOVÁ, I. - HAVEL, B., - CILEČEK, F. - KUHN, P., -ŠUK, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 926.

¹⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009.

oprávněn je pouze „slepě následovat“, nýbrž musí při jejich realizaci postupovat s péčí řádného hospodáře.¹⁶

Druhý z nástrojů vyplývá ze samotného vymezení obchodního vedení. Obchodní vedení totiž bývá v judikatuře označováno za působnost v běžných či každodenních záležitostech společnosti.¹⁷ Doktrína proto již dříve dovozovala, že zákaz udělování pokynů týkajících se obchodního vedení logicky nedopadá na záležitosti, které svojí povahou přesahují rámec *běžnosti* či *každodennosti*.¹⁸ Nejvyšší soud ČR v nedávné době tato rozhodnutí označil za strategická a připustil, aby jejich rozhodování bylo svěřeno valné hromadě.¹⁹

V této souvislosti je třeba rovněž zmínit, že v poměrech společnosti s ručením omezeným (na rozdíl od akciové společnosti) svěřuje zákon valné hromadě též oprávnění vyhradit si rozhodování případů, které náleží do působnosti jiného orgánu společnosti (§ 190 odst. 3 z. o. k.), tedy i orgánu statutárního. Mohlo by tedy být otázkou, zda by si valná hromada v návaznosti na uvedené ustanovení mohla též vyhradit rozhodování o obchodním vedení, tj. rozhodování o běžných či každodenních otázkách života společnosti. Ryze jazykový výklad dává za pravdu spíše negativnímu závěru, neboť nemůže-li valná hromada do oblasti obchodního vedení ingerovat svými (jednorázovými) pokyny, nemůže si tuto působnost ani zcela vyhradit (*a minori ad maius*). Judikatura k této otázce zatím výslovně mlčí, avšak je třeba zmínit, že šanci dovést výhradu působnosti valné hromady i pro oblast obchodního vedení prozatím Nejvyšší soud ČR mlčky odmítal.²⁰

Závěrem k českému právu dodejme, že přes obecný zákaz pokynů týkajících se obchodního vedení nelze valné hromadě upřít právo, aby se k obchodnímu vedení vyjádřila. Společníci tak mohou na valné hromadě předestřít členům statutárního orgánu svůj názor či argumenty, kterými statutární orgán sice nebude vázán, ale může je vzít v úvahu při svém rozhodování.²¹

¹⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3994/2018.

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4344/2017, či usnesení téhož soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.

¹⁸ Např. EICHLEROVÁ, K.: Kde končí působnost představenstva a začíná působnost valné hromady? In PAUKNEROVÁ, M. -TOMÁŠEK, M. a kol.: Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva. Praha: Karolinum, 2009, s. 76.

¹⁹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2645/2018, či ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

²⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015, a zřejmě také rozsudek téhož soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2645/2018.

²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1873/2019.

2 Obchodní vedení ve slovenském právu

Právna úprava obchodného vedenia obchodných spoločností je v Slovenskej republike upravená v rámci Obchodného zákonníka,²² ktorý pre jednotlivé právne formy obchodných spoločností a družstvá vymedzuje štatutárne orgány a určuje, kto je v danej spoločnosti oprávnený na obchodné vedenie,²³ legálnu definíciu tohto pojmu však neobsahuje. Pre spoločnosť s ručením obmedzeným OBZ vo svojom ustanovení § 134 zveruje obchodné vedenie spoločnosti do pôsobnosti jej konateľov. V súvislosti s predstavenstvom akciovej spoločnosti OBZ pojem obchodné vedenie výslovne nepoužíva (podobne ani pri jednoduchej spoločnosti a akcie a družstve), len všeobecne konštatuje, že predstavenstvo je štatutárnym orgánom spoločnosti, ktorý riadi činnosť spoločnosti a koná v jej mene. Predstavenstvo rozhoduje o všetkých záležitostiach spoločnosti, pokiaľ nie sú týmto zákonom alebo stanovami vyhradené do pôsobnosti valného zhromaždenia alebo dozornej rady.²⁴ Zákon tak namiesto pojmu obchodné vedenie využíva analogický pojem *riadenie spoločnosti*.

Doktrinálna charakteristika pri snahe o jeho definovanie vychádza zo zaužívaného rozdielu medzi konaním v mene spoločnosti, t. j. konaním navonok, a obchodným vedením ako rozhodovaním o vnútorných organizačných záležitostiach bežného prevádzkového charakteru. Obchodné vedenie je takto charakterizované ako rozhodovanie „vo všetkých veciach, pokiaľ nie je rozhodnutie zverené buď priamo zákonom, alebo spoločenskou zmluvou inému orgánu, predovšetkým valnému zhromaždeniu alebo dozornej rade“²⁵ alebo ako „rozhodovanie o otázkach organizačného charakteru, o technických otázkach, o otázkach vnútornej prevádzky podniku, o podnikateľskom zámere spoločnosti a podobne“.²⁶ Obdobne je tiež pod obchodné vedenie zahrnuté „rozhodovanie o každodennom fungovaní obchodnej spoločnosti, v rámci ktorého štatutárny orgán zabezpečuje jej riadny chod, čo zahŕňa robenie podnikateľských rozhodnutí, vytváranie efektívnej internej organizačnej štruktúry vrátane delegovania rozhodovania na nižšie stupne riadenia a kontrola plnenia týchto úloh, vytváranie efektívne vonkajšej štruktúry – napríklad zakladaním dcérskych spoločností a

²² Zákon č. 513/1991 Zb., obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“ či tiež „OBZ“).

²³ Pozri ustanovenia § 81, § 97 a § 134 Obchodného zákonníka.

²⁴ § 191, ods. 1 Obchodného zákonníka, podobne tiež § 220zc OBZ pre jednoduchú spoločnosť na akcie a § 243 OBZ pre družstvá.

²⁵ OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 1. časť. 3. vydanie. Bratislava, IURA EDITION, 2012, s. 647.

²⁶ PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 4. vydanie. Praha : C.H. Beck, 2013, s. 567.

kontrolou ich fungovania, vedenie účtovníctva a sledovanie finančného stavu spoločnosti, vyhotovenie účtovných závierok, vedenie evidencií o stave majetku a financií spoločnosti a plnenie povinnosti voči orgánom verejnej správy, zabezpečenie financovania obchodnej spoločnosti a v čase krízy spoločnosti prijímanie opatrení na jej prekonanie“.²⁷

Najvyšší súd Slovenskej republiky taktiež vo svojej rozhodovacej činnosti vymedzil pojem obchodné vedenie napríklad ako „*správu rutinných záležitostí spoločnosti, najmä rozhodovanie o organizačných, obchodných, personálnych, finančných otázkach bežného života spoločnosti. Do sféry obchodného vedenia patrí napríklad vedenie evidencie a účtovníctva, prijímanie rozhodnutí, vrátane prijatia rozhodnutia o uzavretí zmluvy (uzavretie zmluvy ako konanie voči tretím osobám už patrí do pôsobnosti štatutárneho orgánu)*“.²⁸

Obdobne v ďalšom svojom rozhodnutí Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že „*pod pojmom obchodné vedenie pritom treba rozumieť rozhodovanie akéhokoľvek druhu o veciach konkrétnej spoločnosti, okrem vystupovania navonok v postavení štatutárneho orgánu. Jedná sa o rozhodovanie o všetkých otázkach organizačného charakteru, o technických otázkach, veciach vnútornej prevádzky, vedení účtovníctva, obchodnej taktike, príprave obchodných zmlúv či personálnej politike spoločnosti*“.²⁹

Určité výkladové smerovanie k vymedzeniu pojmu obchodné vedenie by sme mohli nájsť aj v judikatúre. Najvyšší súd v jednom zo svojich rozhodnutí poukázal, že „*predaj nehnuteľností, s ktorou sa spájal najdôležitejší podnikateľský zámer družstva, je rozhodne dôležitou otázkou nielen obchodného vedenia družstva, ale aj koncepcie jeho ďalšieho fungovania, o ktorej nemôžu rozhodovať jednotliví členovia predstavenstva, ale rozhodnúť musí predstavenstvo ako kolektívny orgán. To sa však nestalo, keďže nie všetci členovia predstavenstva mali vedomosť o pripravovanom predaji. Táto okolnosť v žiadnom prípade podľa účastníka konania nie je výkonom pôsobnosti člena predstavenstva v súlade s dobrými*

²⁷ OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník, Veľký komentár., Bratislava, Wolters Kluwer, 2017, s.

²⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 20,21/2011.

²⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 1. 12. 2015, sp. zn. 1Sža/37/2015. Pozri tiež rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. 10. 2009, sp. zn. 5 Cdo 191/2008, podľa ktorého „*Konateľ spoločnosti pôsobí jednak ako štatutárny orgán spoločnosti a tiež sa podieľa na vedení obchodnej spoločnosti. Obchodným vedením spoločnosti sa prevažne poníma konanie dovnútra spoločnosti, ktoré zahŕňa riadenie spoločnosti, vnútornú správu spoločnosti, rozhodovanie o prevádzkových záležitostiach spoločnosti, technických, obchodných otázkach a pod. Konateľ spoločnosti má pri obchodnom vedení všeobecnú pôsobnosť, je o týchto otázkach oprávnený rozhodovať vo všetkých veciach, okrem tých, ktoré sú zverené zákonom, prípadne určené v spoločenskej zmluve do pôsobnosti iných orgánov spoločnosti.*“

*mravmi, ani so zásadou vynakladania odbornej starostlivosti, ako sa to snaží predostrieť navrhovateľ“.*³⁰

Priamu odpoveď na otázku možnosti, resp. nemožnosti udeľovať štatutárnemu orgánu pokyny pre obchodné vedenie slovenská právna úprava nedáva. Udeľovanie pokynov však na druhej strane nezakazuje. Možnosť udeľovania pokynov do obchodného vedenia do istej miery vyplýva zo zákonnej možnosti rozšíriť pôsobnosť valného zhromaždenia o ďalšie otázky vymedzené spoločenskou zmluvou alebo stanovami a v prípade spoločnosti s ručením obmedzeným aj rozhodnutím samotného valného zhromaždenia. Limitom takéhoto presunu pôsobnosti by však malo byť základné korporáčne rozdelenie funkcií orgánov (valné zhromaždenie nesmie prevziať funkciu orgánu riadiaceho spoločnosť).³¹

Pri úvahách môžeme vychádzať aj z ustanovenia § 135a OBZ a § 194 ods. 5 až 9 OBZ upravujúcich osobitnú zodpovednosť členov štatutárnych orgánov kapitálových obchodných spoločností za škodu spôsobenú spoločnosti pri výkone svojej pôsobnosti, podľa ktorého konateľ resp. člen predstavenstva nezodpovedá za škodu, ak preukáže, že postupoval pri výkone svojej pôsobnosti s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti. Konatelia (členovia predstavenstva) nezodpovedajú za škodu spôsobenú spoločnosti konaním, ktorým vykonávali uznesenie valného zhromaždenia; to neplatí, ak je uznesenie valného zhromaždenia v rozpore s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou alebo stanovami alebo ak ide o povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu. Aj keď zákon výslovne nevyvodzuje dôsledok konania štatutárneho orgánu, resp. jeho člena na základe uznesenia valného zhromaždenia, ktoré je v súlade s právnymi predpismi ako aj reguláciami vo vnútri spoločnosti, avšak v rozpore so záujmami tejto spoločnosti, nemožno takéto konanie považovať za konanie s odbornou starostlivosťou, a teda by došlo aj v tomto prípade k vzniku zodpovednosti za škodu.

Záver

Ze shora uvedeného je zřejmé, že česká a slovenská úprava jsou – pokud jde o význam obchodního vedení – podobné. Je tomu tak přesto, že slovenský zákonodárce pojmu

³⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. 11. 2009, sp. zn. 6Sžo 49/2009.

³¹ OVEČKOVÁ, O. - CSACH, K. - ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2 Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. s. 251

obchodního vedení výslovně užívá toliko ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným a nikoliv ve vztahu k akciové společnosti. I v poměrech akciové společnosti však představenstvu náleží působnost řídit činnost společnosti, jejíž obsah je v zásadě shodný s obchodním vedením v případě společnosti s ručením omezeným.

Oba právní řády také shodně odlišují obchodní vedení od zastupování společnosti (v terminologii slovenské právní úpravy – jednání společnosti), když nedodržení správného postupu v rámci obchodního vedení (tj. přijetí příslušného rozhodnutí statutárním orgánem společnosti) nemá vliv na platnost navazujícího právního jednání, jímž člen statutárního orgánu společnost zastupuje (např. uzavření smlouvy).

Oba právní řády se však liší, pokud jde o možnost udělovat statutárnímu orgánu pokyny týkající se obchodního vedení. Zatímco české právo (s určitými výjimkami) připouští pouze stanovení obecných zásad obchodního vedení (namísto konkrétnějších pokynů), slovenské právo výslovně nezakazuje, aby valná hromada mohla udělovat i konkrétní pokyny týkající se obchodního vedení.

V této souvislosti bude nepochybně zajímavé sledovat judikaturní vývoj, zejména pak pokud jde o nevýhodné pokyny týkající se obchodního vedení. Zatímco výhodné pokyny³² nepůsobí aplikační praxi větší potíže ani v případě obecného zákazu pokynů týkajících se obchodního vedení,³³ u potenciálně nevýhodných pokynů vzniká řada nezodpovězených otázek, zejména pak, kdo je za konečné důsledky nevýhodného pokynu odpovědný – zda ten, kdo pokyn udělil (společníci), anebo ten, kdo jej realizoval (členové statutárního orgánu), či obě skupiny společně.

V úvahu je třeba přitom brát rozdíly mezi společnostmi s jediným společníkem, v nichž se realizace nevýhodného pokynu v konečném důsledku projeví v majetkové sféře jediné osoby (jediného společníka, který sám pokyn udělil), a mezi společnostmi s více společníky, kde by většina společníků mohla při udělování pokynu přehlasovat menšinu, která s udělením pokynu, např. právě pro jeho předpokládanou nevýhodnost, nesouhlasí. Nelze přitom pominout ani zájmy jiných osob – např. věřitelů společnosti, kteří by mohli být realizací nevýhodného pokynu dotčeni v podobě snížené dobytnosti jejich pohledávky za

³² O výhodný pokyn by mohlo jít např. tehdy, pokud se některý ze společníků dozví o zajímavé obchodní příležitosti, o které členové statutárního orgánu neví.

³³ Následoval-li by člen statutárního orgánu výhodný pokyn, přestože zákon pokyny týkající se obchodního vedení obecně zakazuje, stěží by bylo možné jej jakkoli postihnout, neboť splnění pokynu bylo v zájmu společnosti.

spoločností. Zaujímavé riešenie stran zohľadnení zájmov tretích osôb poskytuje kanadské právo, ktoré bráni následovať pokyn, pokiaľ by jím mal byť spoločnosti spôsoben úpadek.³⁴

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Komentáre, monografie, učebnice a články:

1. ČECH, P. - ŠUK, P.: Právo obchodných spoločností v praxi a pro praxi (nejen soudní). Praha: BOVA POLYGON, 2016. 373 s. ISBN 978-80-7273-177-0.
2. DIGNAM, A. - LOWRY, J.: Company Law. 8th ed. Oxford, UK: Oxford University Press, 2014. 522 s. ISBN 978-0198704133
3. MAMOJKA, M. a kol.: Obchodný zákonník. Veľký komentár. I. zväzok.. Bratislava: Eurokódex, 2016. 1087 s. ISBN 978-80-8155-065-2
4. OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 1. časť. 3. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2012. 2192 s. ISBN 978-80-8078-4348
5. OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník, Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. 3192 s. ISBN 978-80-8168-573-6
6. OVEČKOVÁ, O. - CSACH, K. - ŽITŇANSKÁ, L.: Obchodné právo 2 Obchodné spoločnosti a družstvo. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 428 s. ISBN: 978-80-571-0291-5
7. PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. 4. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2013. 1712 s. ISBN: 978-80-89603-12-1
8. PAUKNEROVÁ, M. - TOMÁŠEK, M. a kol.: Nové jevy v právu na počátku 21. storočia. IV. Proměny soukromého práva. Praha: Karolinum, 2009. 424 s. ISBN 978-80-246-1687-2.
9. ŠTENGLOVÁ, I. - HAVEL, B. - CILEČEK, F. - KUHN, P. - ŠUK, P.: Zákon o obchodných korporáciách. Komentár. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 1336 s. ISBN: 978-80-7400-799-6

Judikatúra:

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003
2. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. 3. 2005, sp. zn. 4 Afs 24/2003

³⁴ Srov. čl. 187 Corporations Act 2001.

3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 5 Tdo 94/2006
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 5 Tdo 894/2009
6. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. 10. 2009, sp. zn. 5 Cdo 191/2008
7. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. 11. 2009, sp. zn. 6Sžo 49/2009
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3223/2010
9. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 20/2011
10. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 5. 2012, sp. zn. 5 Obo 21/2011
11. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011
12. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 250/2015
13. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 1. 12. 2015, sp. zn. 1Sža/37/2015
14. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. 21 Cdo 2831/2015
15. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 8. 2017, sp. zn. 21 Cdo 1876/2017
16. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 6 Tdo 738/2016
17. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2645/2018
18. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019
19. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4344/2017
20. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 7. 2020, sp. zn. 27 Cdo 3994/2018
21. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1873/2019

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Petr Tomášek - Monika Némethová).